

Реферат на тему: "Притча про Старого і море"

Ернест Хемінгуей (Гемінґвей)

ПРИТЧА ПРО СТАРОГО І МОРЕ.

На перший погляд, сюжет повісті-притчі Ернеста Хемінгуея "Старий і море" не складний. Старий рибалка Сантьяго вирушає далеко у відкрите море. Йому поталанило: він упіймав рибу, але вона настільки велика і дужа, що старому доводиться довго і тяжко змагатися, щоб перемогти її. А на зворотному шляху акули обгризли рибу, і старий приплив до берега лише з її скелетом. Поєдинок завершено. Але чи є в ньому переможець? І якщо є, то хто саме? І взагалі, про що ця повість? Про двобій людини і риби? Чи про гармонію людини і природи? Про силу чи безсилля людини? Про людську мудрість чи про людське безумство? А можливо, про трагедію самотності у світі, в якому роз'єднаність людей, відчуженість людини від суспільства і навколишньої природи сприймається як норма? І в чому, врешті, пафос повісті? В утвердженні сили людини чи, навпаки, її безсилля? У палкому письменницькому заклик до єднання людей чи у констатації їхньої роз'єднаності?

Ще багато інших питань викликає твір Хемінгуея, який за глибиною поставлених проблем і пристрасністю їх висвітлення, за універсальністю висновків і вселюдськістю їх звучання нагадує притчу, щоправда, дещо незвичну, хоч певною мірою і традиційну за формою подачі художнього матеріалу. Адже притча ґрунтується на побутовому сюжеті, який набув символічного, узагальнюючого значення, що надає їй дидактичного характеру. Притча завжди повчає. І це повчання, як і сюжет, має позачасовий, наднаціональний, вселюдський, всеохоплюючий сенс. Можна згадати біблійні притчі, наприклад притчу про сіяча (Євангеліє від Матвія: 13, 4-23). Алегоричний зміст притчі, як правило, дістає однозначне і канонічне тлумачення безпосередньо в Біблії.

Хемінгуей бере від біблійної притчі і повільний розвиток сюжету, і побутову основу оповіді, і її узагальнюючий смисл, і алегоричність, і конкретність, і поєднання сьогоденного та вічного, особистого та всесвітнього. Однак письменник не тлумачить змісту притчі. У нього багато залишається у підтексті (потаємний смисл твору). Хемінгуей не про все, що знає, говорить читачеві, щось він воліє не сказати, щось утаємничити, а читач завдяки асоціативності мислення немовби відновлює те, чого автор не висловив у голос. Такий художній прийом називається "ефектом айсберга". Як відомо, одна третина айсберга знаходиться над водою, а дві його третини — під водою. Саме ці дві третини і має домислити читач. Розкриття цього підтексту означає наближення до розуміння повісті. Відсутність прямого авторського тлумачення подій позбавляє повість дидактизму. Читач сам усвідомлює суть авторської позиції, тому повчання має опосередкований характер, не такий відвертий, як у біблійних притчах. І то не дивно: "Старий і море" — твір художньої літератури, яка відкриває можливості

для суб'єктивного й неоднозначного трактування смислу зображуваного.

Хемінгуей побудував свою повість на системі мотивів, які постійно повторюються в оповіді, переплітаються, взаємодіють.

Одним із провідних є мотив незвичайної риби, яку хотів упіймати і нарешті впіймав старий рибалка. Але цей мотив постає у творі не як щось стале, незмінне.

Спочатку це просто велика риба. "Я цілий тиждень рибалив на глибокому й нічого не піймав,— подумав старий.— Спробую сьогодні там, де ходять косяки матерел! й тунця,— може, серед них попадеться й велика риба". А потім наступають трагічні зміни. "Звертатися до рибини він більше не міг: надто вже вона була понівечена. Та раптом у нього сяйнула думка: — Пів-рибини,— сказав він.— Колишня рибина... я занаставив нас обох".

Чи не свідчить такий розвиток лейтмотиву про цілковиту поразку Сантьяго: адже старий виходив у море в пошуках незвичайної риби багато днів, і ось він впіймав велику рибу, а повернувся з голим риб'ячим скелетом. Автор говорить: "Старий знав, що тепер він переможений остаточно і безнадійно". Сантьяго запитує себе: "А хто ж тебе переміг, старий?"

Поєдинок між старим та акулами — то лише видима частина "айсберга". У підтексті — роздуми про найважливіші проблеми: людина і суспільство, людина і природа, людина і Всесвіт. Письменник прагне гармонії, але досягти її у звичайному житті майже неможливо. А може, і взагалі неможливо?

Адже Сантьяго не лише милується гармонійно прекрасною рибою, а й дивиться на неї як на товар для продажу. І не задля споглядання чудової риби вийшов Сантьяго в море, а задля того, щоб зловити і продати її. Сантьяго б'ється з акулами насамперед тому, що ці хижаки забирають в нього здобич, а отже, і можливості для існування. Старий Сантьяго "уже знов відбивався і цього разу знав, що боротьба марна. Акули наскочили цілою зграєю, і старий бачив лише стрімкі лінії на воді, прокреслені їхніми плавцями, та фосфоричне світіння їхніх тіл, коли вони накинулись на рибину. Він молотив кийком по акул'ячих головах і чув, як клацають їхні щелепи і як струшується човен від шарпанини під дном. Молотив одчайдушне..."

Поведінка старого цілком психологічно й соціально вмотивована. Риба — його. Він зловив її. Він віддав боротьбі з нею мало не всі свої сили. Вона стала його власністю. Він любить цю свою рибу, співчуває їй, навіть благає її допомогти йому. Відчувши, що сили залишають його, він звертається до неї: "Рибино, тобі ж однаково помирати. То невже ти хочеш убити й мене?"

Для Сантьяго битися за рибу — це значить битися за життя, причому не просто за їжу, а за своє місце в жорстокому світі, який не визнає невдач.

Ось уже вісімдесят чотири дні він виходив у море й не піймав жодної рибини. Перші сорок днів з ним був хлопець. Та по тих сорока нещасливих днях хлопцеві батьки сказали, що старий тепер справжній невдаха, цебто геть безталанний, і звеліли синові перейти до іншого рибалки, з яким той першого ж тижня піймав три добренні рибини.

Старий стає самотнім серед людей, він самотній у своєму тяжкому двобої з морем,

рибою, акулами — з долею. Мотив риби переплітається з мотивом бейсболу: "Багатії, ті мають у човнах радіо — воно говорить до них, розповідає про бейсбол..." — гірко думає старий у відкритому морі, мріючи про будь-яке, навіть ілюзорне спілкування. Нехай це буде транзистор чи безсловесний птах — аби не самотність: "Він пошукав очима пташину, бо радий був хоч її товариству. Одначе пташина зникла".

Розмірковуючи про щастя, старий постійно пов'язує його з поняттям "купити". Це соціальний, напрацьований упродовж десятиріч (а то й сторіч) стереотип мислення, це усвідомлення того, що за все треба платити: "Я б охоче купив собі хоч трохи талану, якби знав, де його продають", — сказав старий. "А за що ж би я його купив? — тут-таки спитав він себе. — Може, за загублений гарпун, чи за зламаний ніж, чи за дві негодящі руки?"

Історія рибалки переростає в історію трагічної долі старого, приреченого життям і суспільством на самотність і жорстоку боротьбу за виживання.

Проте в мотив самотності Хемінгуей не вкладає песимістичного звучання, яким би це парадоксальним не здавалося. Письменник показує, що самотність, відсутність допомоги, необхідність розраховувати лише на себе — саме це змушує старого бути мужнім і терпеливим, знаходити в собі резерви сил, які дають йому змогу вийти переможцем: "Ти, старий, краще сам будь безстрашний і впевнений", — мовив він.

Хемінгуей — прихильник активної позиції людини, позиції дії: людина має вірити у власні сили і спиратися у скрутну годину на них. Таке розв'язання мотиву самотності позбавляє повість похмурості, надає їй життєствердного звучання. "А нагорі, в своїй хатині при дорозі, старий знову спав. Він спав так само долілиць, і біля нього, пильнуючи його сон, сидів хлопець. Старому снилися леви". Так у фіналі повісті переплітаються і взаємодіють два мотиви — хлопчика і левів.

Хлопчик біля Сантьяго — то врешті-решт визнання його, старого, перемоги, то подолання його трагічної самотності, його надія на те, що в нього ще є майбутнє. А леви уві сні — це і пам'ять про пережиту боротьбу, й готовність знову ставати до бою за життя.

У такому фіналі зафіксовано справді оптимістичний, сповнений гуманізму погляд митця на життя. У цьому — пафос повісті. І чи не в цьому суть роздумів Ернеста Хемінгуея над долями світу і людини?